

Búfurumo Efes Baman Rom

Pol adékdek baman Efes k'atéekin jamanku Efes Gúloku Díino. Índukoŋo anfiyumfiyum Yensa k'ambénn honjhu fáguhonjo. Kanda índukoŋo fiyindenen Yensa. Údiigeeno m'aretuhne Demeteriyus akankaan ki burumo ayik a bukooro. Ahachac Pol dáde. Asíibáásiib bulakánam. Kanda Díino akankaan ki Pol apah a halaku Demeteriyus ingi jamaŋo m'ansíibane bubujhunom.

Angu Pol, bafúri Efes, aŋoolin a resiyonku Masedon. A bukoor boŋon boŋon b'ayikne jamaŋo m'anfiyumne Yensa, Pol abecin jamméejenkinin a gufiyunku Yensa. Adékdek f'adék apút a resiyonku Gáres a bukooro b'aretuhne Korant. A bukooro búmár ayikyik dayrahu m'anfiyumne Yensa.

Angu Pol, na ganoone f'adék ayik júunon
alallan. Bafúri Korant, Pol anjoolin a
resiyonku Masedon k'adék f'adék apút a
bukooro b'aretuhne Tárowas. Angu Pol
alah gunjoolin ba Jerusalem. Angu anyifa a
batoño ingi índinemen k'andék bi
Jerusalem. Kanda jandin bampútum
Jerusalem, Pol asíibáásiib dáde k'alób ingi
ñanlaameku m'anfiyumne Yensa Efes
k'abecindeenin jamméej.

Jantenten Gúloku Díino

Batoño afaalen f'adék apút Samos.

Na gankucne gulomboono.

Gucunkunom ifaalenmin

k'iwusunamin bukooro b'aretuhne

Efes k'ídekmin ba a bukooro

b'aretuhne Milet. ¹⁶ Aji úfegi

iwusunamiŋ Efes maro Pol mungu
ayéji dayikina hadéko ba na.
Ahekaheka ba hadéko ba búputo
Jerusalem jandiŋ Gújunku Jafaco
bapútum.

¹⁷ Afúrumi na, Pol bapút Milet
abúuñam ba imbi ñanlaameku
dayrahu Yensa mi Efes. Ayéjeeniŋ
andéker k'anrah na Milet. Anlóki
k'andéker ba na. ¹⁸⁻¹⁹ Bampútri Pol
ayéjeeniŋ:

- Ninkinan! Úpájulenpájul
n'ídekorumne a binanan fam.
Úpájulenpájul maro biriman
d'éputurne nanka a resiyonku Asi
gídoolurodoolur Umuyhintor
waatowaat baman d'éfurumne a

binanan. Imurunahinmurunahin
bigokum ingi ninkinan. Gúduk
gihoonjohoonj, gúduk giyohoyoh dáde
a gubaarhu Ñanyahudo
n'anjanfaheemne. ²⁰ Eke
úpájulenjpájul maro ñooburoonuj
hogurumaaren. H'anafahunoonujne
a Gúloku Díino tu gikawandinehne.
Gúduk ídek a hádigenkinan
k'ikawandinoonuj. Gúduk ídek bi
jamaño anrumunne
k'ikawandinoonuj. ²¹ Íteekinteekin
jamaño nip, Ñanyahudo ingi mi
guyronjone Ñanyahud maro
aññantay ankúbul jamméejenkinin
imbi Díino k'anfiyum Umuyhintor
Yensa. Nim gikaanahne.

²² Fégeŋ baŋ, me inini, ba Jerusalem
gídekehne. Jamméejhu Díino
Jarenninno, jámár aŋayeemne
bunohálino ba na. Pájiiri
h'atúyhumne na. ²³ Kanda
h'épájulne, Jamméejhu Díino
Jarenninno jámár ajellihineemne
maro íputdir na ankimbenkunum a
kasoŋo k'anfegineem dáde. Nim
gatengaheemne a bukoor boŋon
boŋon b'ídekne. ²⁴ Kanda me giri
ítibeh bupahunku ñankindenikum.
Honjínhonduk bareŋ gísiibane,
hómár agune búdetálinku dohoŋo no
Umuyhintor anéereemne. Hómár
gítibehne. Hómár agune ísiibáásiib
búdetálinku dohoŋo no bukawandino
Kúmbuuñaamo Kúnsuuminno a

nintiku kabonkerhu Díino. ²⁵ Inini,
fam a binanan gídekirne ba
gukawandinkinan a nintiku
maasayahu Díino. Kanda inini,
ĩñantañanta ídek bíduk kanda
dúfegahaaramuñ. ²⁶ Gúmár akanne
íyejoonun bísibaño bi gub, jantenen
bañ, aji ayiki a binanan wúur mu
paháran a kunyoku jínubonkunom,
me me giren. (Acts 20:15-26)

Angu Pol atéekinteekin ñanlaamero mara
adékhineh Jerusalem. Díino
atéekinemteekin mara aji apúti Jerusalem
Ñanyahudo anlakánam k'ankimbenem.
Apápájul mara jamaño anféginkinem dáde.
Kanda Pol, neerañ gayéjne? Ayéji: «Kanda
me giri ítibeh bupahunku ñankindenkom.
Honjínhonduk bareñ gísiibane, hómár

agune búdetálinku dohoŋo no Umuyhintor
anéereemne.»

Angu Pol afak alób ayéj:

²⁶ Gúmár akanne íyejoonun bísibaŋo
bi gub, janteneŋ baŋ, aji ayiki a
binanan wúur mu paháraŋ a
kunyoku jínubonkunom, me me
gireŋ. ²⁷ Aji úfegen n'íyejoonunne
nim, maro íteekinoonunteekin
Kúmbuuñanku Díino nip, yikireŋ honj
h'esutura na. (Acts 20:26-27)

Angu Pol atéekinteekin jamanku Efes
Gúloku Díino nip. Yikireŋ honj h'asutura.

Ikaanumi Ñaamol ayikyik ho jamaŋo
ansuturahne. Kunlohu indikaamo, kunlohu
índiigeeno. H'awusunane a bujofo a waathu
ránkubo. Kanda a Gúloku Díino yikireŋ honj

ho Díino asíibane ki jamaño ansutura.
Asíibáásiib ki jamaño nip anyennehin ho
ámár Díino akanne k'apiren apahun
jamaño. Díino asíibáásiib ki jamaño nip
anyennehin a gubaarhu ni Yensa aniirone
k'acaam jínubonkánin ki, aji anfiyumi Yensa
Díino apahunkáneeniṅ.

Angu Pol, balóbi ingi ñanlaameku
m'anfiyumne Yensa Efes ambénay. Kanda
jandiṅ bambénay anruṅa k'anlób ingi
Bááhánin Díino.

Jantenteṅ Gúloku Díino.

³⁶ Nim Pol abujulinne gúlokunom.

Balóbi mees anruṅa k'ansali ingi
ñanlaameku ñanfiyunku Yensa Efes.

³⁷ Bansali mees ankeng k'angoob Pol
k'anfóonay, k'ankuloh immerenṅ nip.

³⁸ Agida n'ampájul maro Pol ayéji aji adéki danfak anfégahaaram. Hómár aléerumeeniṅne dáde. Angu ankeng k'anṅáábinem baman a batonjo. Pol anan a batonjo. (Acts 20:36-38)

Úfegen ni Pol apokunne ñanlaameku m'anfiyumne Yensa Efes. Úfegen ni immerenṅ ampokunne Pol.

Angu Pol, balóbi ingi immerenṅ, ayifa a batonjo k'adék f'adék apút Jerusalem.

Jantentenṅ Gúloku Díino.

¹⁷ Afúrumi na, ídekmiṅ f'édek íputmiṅ Jerusalem. F'éputminne na ñanfiyunku Yensa ansewo k'ankucun mint hóbun. (Acts 21:17)

Angu m'anfiyumne Yensa Jerusalem,

f'anfégne Pol asúumeenijsuum dáde.
Kanda Ñanyahudo mi fiyindejeje Yensa,
f'anfégne mara Pol apútriput Jerusalem
anñuumulñuumul. Ñanyahudo
m'anfúruntna a didiirahu Asi anyéj mara
Pol gadékede a didiirahánin k'atéekineh
jamaño k'ambénn hakaananku Ñanyahudo.
Anfak anyéj mara Pol adékdek a Jaameño
Adénno Jerusalem ingi údiigeeno
m'aretuhne Terofim. Agida, Terofim
Uyahud girej. Mu guyroje Uyahud,
yikirej binaal k'ajan a Jaameño Adénno
Jerusalem. Kanda jamaño anlahlah mara
nim Pol akanne. Agida Pol kandañ hómár.
Kanda jamaño anlahlah mara nim gakanne,
angu anñuumulñuumul dáde ingi Pol
k'anlaham.

Jantenteñ Gúloku Díino

²⁸ Banlahem mees ampeej anyéjeh:

- Ninkinan, jamanku Israyel, ingah
gílon! Ingah údiigeeno ummu, úmár
gagírehne bejen bejen bi siy nojon
nojon k'akawandineh ayéjeh maro
mintor Ñanyahudo ingi Luwanajo no
Musa anéerne mintor ingi
Jaamehintor Adénno inno, hómáránj
tu nafaaranj. Nim ganane bukaano.
Kanda inini, fégenj banj n'akanne!
Adooridooh índiigeeno mi
guyronojne Ñanyahud ba nanka a
Jaamehintor Adénno. A gukaano nim
anoorilinnoorilin nanka kantígo inka
k'arennáne!

²⁹ Nim gansupurohne jamanjo. Aji
úfegi n'anyéjne anoorilinnoorilin

Jaameño Adénno maro Pol fam
anfégemfeg n'ankokayehne ingi
údiigeeno m'aretuhne Terofim a
bukooro. Agida Terofim Uyahud
girenj. Úmár údin Efes ki yikirenj
binaal ba gujano a Jaameño
Adénno. Angu jamaño m'anfégne Pol
n'ankokayehne ingi úmár anlahlah
karo Pol adékuremdekur ba a
Jaameño Adénno. Agida
dékurahadom bim. ³⁰ Gúmár
Ñanyahudo aññuumulne fo gúlobo
gúmár apas Jerusalem nip. K'angu
jamaño angíteh ba bulaku Pol.
K'angu anlaham k'ambáásinkem a
Jaameño Adénno k'anfúnndurom
k'ammaja k'ankimben hábángááro
waas. ³¹ K'angu anríf bubujhu Pol.

Kanda ayikyik m'angír imbi
ukumandanku soldaaranku Rom ba
búteekinkinem. Bampút antéekinem
maro jamanku Jerusalem nip imme
na sinyikinayo f'adúhun wat. ³² Angu
ukumandaŋo bayennehini hómár
amaja k'adooh soldaarango
m'angáradne ingi soldaarango
índukoŋo k'angír ba bim. Bampúti
anlahun ni jamaŋo anŋane jimahu
Pol kanda banfégi ukumandaŋo ingi
soldaarango ambolla jimahánam.

³³ Angu ukumandaŋo adék alah Pol
k'anceenem ceeneŋ anakaŋ
k'andoohom. Banceenem
ukumandaŋo ayéjeeniŋ:

- Ninkinan, ummu hantaŋ? Horaŋ
gapuñne?

³⁴⁻³⁶ Bamiiheeniŋ nim barumuno
ampeejeh anlóboh, kanda
ukumandaŋo pirendenŋ k'awut hóbun
h'anŋane balóbo. Ummu galóbi inini,
ummu alób inini. Angu ukumandaŋo
ayéj soldaaraŋo:

- Inini, ummu, dékitemenŋ ba a kaŋo!

(Acts 21:28-36)

Angu gucunkunom ukumandaŋo adékur Pol
imbi ñanlaameku Ñanyahudo. Asíibáásiib
k'ayennehin h'akanne Ñanyahudo
anñuumuli ingi Pol. Kanda haani
ñanlaameku Ñanyahudo pirendenŋ
anyennehinay a gubaarhu hójondongo ho Pol
ankanne k'anfak ankumans burumo.

Jantentenŋ Gúloku Díino.

¹⁰ K'angu, sinñopunayo afañunum
n'abénkin k'ambááhayeh Pol. Angu
ukumandaño bafégi
n'ambááhayhemne abenuh biki
andék anharlam k'angu ayéj
soldaaraño ankuc andék
anwatámam k'anjanam a kaño.
Angu nim gankanne. Soldaaraño
ankuc andoorom k'andékirem ba
kaño a raafó.

(Acts 23:10)

Pol asíibáásiiber k'anooh Jerusalem ásibañ
bareñ k'awusuna ba Rom. Kanda inini úmár
ukimbenaa. A kasonjo gagune. Aléleer dáde.
Kanda jaketo nómar, Umuyhintor adék alób
ingi Pol.

Jantenteñ ho Umuyhintor ayéjne Pol.

¹¹ Jaketo adínnem, Pol afég

Umuyhintor a jannokunom.

Umuyhintor ayéjem:

- Ingah! Dahu údewun!

Úseediyaheemseediya nanka

Jerusalem. Inini, údekhineh ba Rom

úduk úseediyahaam bim.

Nim Umuyhintor ayéjne Pol jaketo

nómár.

(Acts 23:11)

Angu fo Díino atéekinne Pol mara

apúthuneh Rom, hómár asúumunsuumun

Pol dáde. Inini apápájul mara daguy a

kasonjo bandór Jerusalem. Apúthuneh Rom

mar nim Díino atéekinemne.

Jantenteŋ Gúloku Díino.

¹² Afúrumi na, gucunkunom, ayikyik
Ñanyahud m'ansíiba bujanfahu Pol.
Ankalikali maro danfoola, danruuh
ni bujuroŋŋ Pol. (Acts 23:12)

Kanda ayikyik hambaani m'ayennehin a
gubaarhu jamfo nómár k'adék ajoofun
ulaameku soldaaranku Rom m'angune na.
Jantenten Gúloku Díino.

²³ Hambaaniŋo badoonay
ukumandaŋo ahuyor soldaaran
anakaŋ n'angáradne k'andéker.
Bampútri ayéjeeniŋ:

- Inini, ninkinan dékereiŋ k'udooron
soldaaraŋo buruhu kemen anakaŋ.
Udoohonŋ ñangidirinku jíbooŋŋo
ñanraagofo jamaŋilall ingi haala ingi

soldaarango m'anñaamumahne ingi
kilibito ñanraagofo kemenj anakanj.

Újoguneeninjdir mees uparehenj ba
hadéko ba a bukooro b'aretuhne
Sesare gub a waathu saafo. ²⁴ Kuku
uparerenj Pol mees jíbooñoño ki nim
apiren k'apút imbi Feliks gúfánááro
ni honj lahurom.

(Acts 23:23-24)

Angu Ñanyahudo ansíibáásiib bubujhu Pol
kanda Díino amarahemne f'adék apút
Sesare. Úfegenj, waatango jup jamango
anrifrif bubujhu Pol, kanda pirendenjen.
Wúur pirendenj k'abuj Pol aji Díino lókiirenj.
Angu gúfánááro m'aretuhne Feliks apápájul
mara Pol kandanj honj hójondonj. Kanda
abénben Pol a kasonjo mara asíibáásiib

gúsumsuminku Ñanyahudo.

Jantenteŋ Gúloku Díino.

²⁷ Afúrumi na, díineŋ anakaŋ
bawusunahi gúfánááro Feliks akuc
na a bunoohumo. Bakuci údiigeeno
m'aretuhne Porsiyus Fesetus ajah
bunoohumo k'aguy gúfánááro. Angu
Feliks n'asíiba gúsumsuminku
Ñanyahudo abénn Pol a kasoŋo.
(Acts 24:27)

Díino atéekinteeŋ Pol maro apúthuneh
Rom, kanda inini díineŋ anakaŋ
awusunawusuna. Pol fanti bafúr a kasoŋo.
Pol añantay amuña k'afiyum Díino mara
Díino akankáneh h'atéekinemne.

Kanda fo gúfánáár úduk apúturne, Díino
akankaan ki Pol afúr a kasoŋo, kanda

gúfánááro bénireŋ Pol k'adék. Ayéji mara aññantay andékirem ba Rom k'awonn a tilibinaalo adénno no Rom k'alek bim balóbo.

Angu andooh Pol ingi ñankimbenajo índukoŋo k'anninkeeniŋ a batonoŋo ki soldaaraŋo andékureeniŋ baman Rom. Kanda hadéko ba Rom aléleer a batonoŋo. Bawuco amalmal dáde fo batonoŋo adék alím. Kanda Díino akankaan ki Pol ingi m'angune a batonoŋo nip ampah k'ampút Rom.

Jantenteŋ Gúloku Díino.

¹⁶ Bíputmiŋ Rom ibicaymiŋ ingi ñankimbenajo índukoŋo. Fégeŋ baŋ, annéneer Pol binaal pur k'adék díg adúk ki soldaar amánduk adék amaraham na.

³⁰ Afúrumi na, Pol anooh na a dígo
nómár n'aluwene buruhu díinen
anakaŋ lám. Moŋon moŋon adék
alahuntam na Pol akucunom hóbun.

³¹ Gakawandinekawandin
ñandékahánam nip ni náknákárán.
Gara abenuheh gúteekinkinin a
nintiku maasayahu Díino ingi
Umuyhintor Yensa Ukáristo, te wúur
díigindom. (Acts 28:16, 30-31)

Pol amajamaja dáde hadéko bejen bejen
búteekinku jamaŋo kúmbuuñaamo
kúnsuuminno a gubaarhu Yensa. Benihireŋ
jamaŋo. Benihireŋ biniironjo. Neeraŋ
gatéekinne ñanlaameku m'anfiyumne Yensa
Efes? Ayéjeeniŋyej: « Kanda me giri ítibeh

bupahunku ñankindenikum. Honjínhonduk
bareñ gísiibane, hómár agune búdetálinku
dohoño no Umuyhintor anéereemne. Hómár
gítibehne. Hómár agune ísiibáásiib
búdetálinku dohoño no bukawandino
Kúmbuuñaamo Kúnsuuminno a nintiku
kabonkerhu Díino.»

Haani n'akimbenaane a dígo Rom ayéjyej
jamaño andéker a díkinem k'atéekineeniñ
kúmbuuñaamo kúnsuuminno a gubaarhu
Yensa.

F'agune a kasoño, Pol añañaañ letaraño ba
imbi dayraño m'anfiyumne Yensa iniman
m'anfiyumne Yensa a bukoku Filip ingi Efes.
Birman fam, nim Pol gakaanahne k'abecin
jamméejhu m'anfiyumne Yensa k'anlah
binaahu Yensa aliñ. Añañaañ letaraño imbi

m'anfiyumne Yensa Tesalonik ingi Korant
ingi Rom. Letarajo innoŋ nip, upiren
udaŋun a Gúloku Díino. Díino
anohálinnohálin Pol k'añaañ ho ámár Díino
asíibane. Ho Pol añaañne fam anafanafa
mintor mees. Emisiyoŋo n'adékirehne
ínfekunoŋ ho Pol añaañne imbi
m'anfiyumne Yensa Rom.

Letaro abiyaamo no Pol añaañne ingine
letaro n'añaañne imbi uñankánam Tímote.
A waato nómár Pol a kasoŋo gagune, Rom,
kanda apápájul mara damiñ k'aniiro. A
waato nómár umaasahu Rom pokundoŋ
m'anfiyumne Yensa. Abujbuj ñantaalibehu
Yensa jup, angu Pol apápájul mara úmár
mees, damiñ k'ambujom.

Jantenteŋ ho Pol añaañurne Tímote a

waato nómar.

⁶ Inini, me dohoŋo n'ejane
bukanduku Umuyhintor anaman
adédet. Biniiroŋo adasridas.

⁷ Ikankaan dohoŋo n'epireenne nip
ingi biñaamo bíjooninno a duniya.
Ikankaan dohohum nip ingi
simmundayhu duniyaŋo. Ikooñkooñ
Kúmbuuñaamo Kúnsuuminno. ⁸ Inini
galoŋo n'ejakunehne inno na
arjanna. Galoŋo nómar, galoŋo no
bawúuho ganyéjuhne. Umuyhintor,
Ulekhu Balóbo Úwuuhinno ba
búnekum gadékehne. Kanda danéer
me bareŋ. Jamaŋo nip m'anhaamine
guŋoolinku Yensa a duniya
anjakáneh galoŋo nómar mara

alikiyaama Umuyhintor ba
búnekintor gadékehne.

(2 Timothy 4:6–8)

Angu Pol apápájul mara damiñ k'aniiro.
Akankaan hóbun dohoño no Yensa
anéeremne k'akaan a duniyaño.
Atéekintee kin jamaño jup kúmbuuñaamo
kúnsuuminno a gubaarhu Yensa. Inini
dohohunom adédet. Biniirohánom
adasridas. Kanda benihireñ biniirono.
Apápájul mara aji aniroy, adékhineh imbi
Umuyhunom Yensa arijana.

Angu, marigeno, fo Pol añaañne halóbo
inha, miñireñ aniiro. Gúloku Díino lóburoñ
honj a gubaarhu biniirohu Pol, kanda
ímpájuloonuj mara Pol aniironihiro a waato
nómár a gubaarhu ho índukono añaañne.

Anyéji mara umaasaño ayéji mara Pol
añantay aniiro. Angu anleklek bigokunom
k'aniiro. Piyer mees, a waato nómar
ganiirone. Ñanfiyunku Yensa jup, a waato
nómar ganniirone. Kanda jamaño banfégi ni
ñanfiyunku Yensa ambollenne k'anfiyum
Yensa baman biniironjo nip, immerenj mees
anfiyum Yensa. K'angu m'anfiyumne Yensa
anfak anfanunum n'anrumun.

Inini, a waato inno, m'anfiyumne Yensa a
duniyaño anlabalaba. Nanka Afrik,
m'anfiyumne Yensa, m'antifilinne binaahu
Yensa anfanunumi n'anlaba m'anfiyumne
Yensa Yurop. Binaahu Yensa, binaahu
ñanfero girenj. Ayikyik jamaño a duniyaño
nip m'ampokunne Yensa, m'antifilinne
binaahánam.

Emisiyongo n'adékirehne ílobhuneh a
gubaarhu letaro no Pol añaañne imbi
jamanku Rom. Letaro nómár asúsum
dáde.